

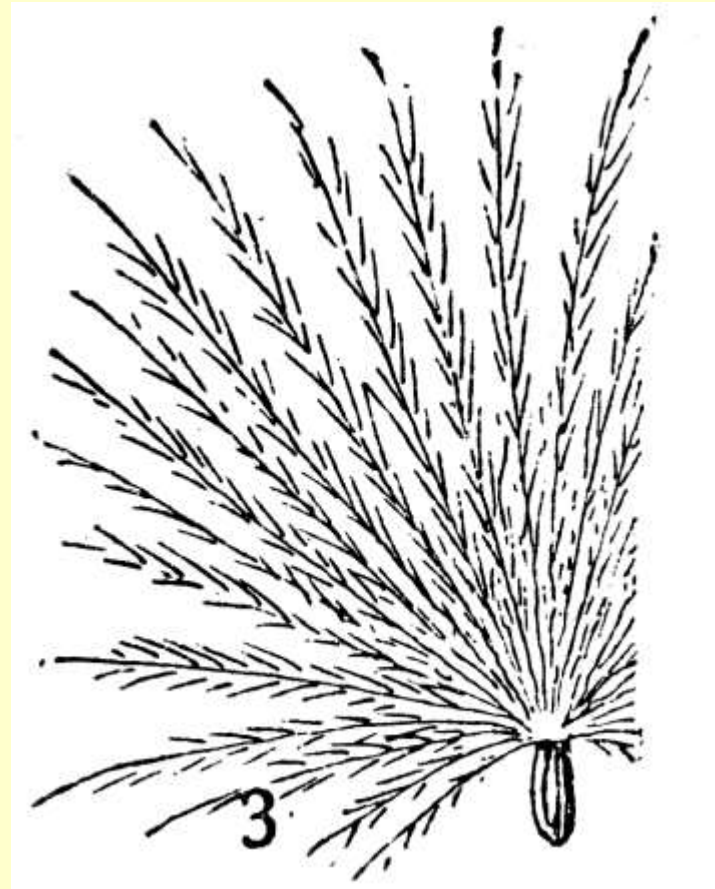
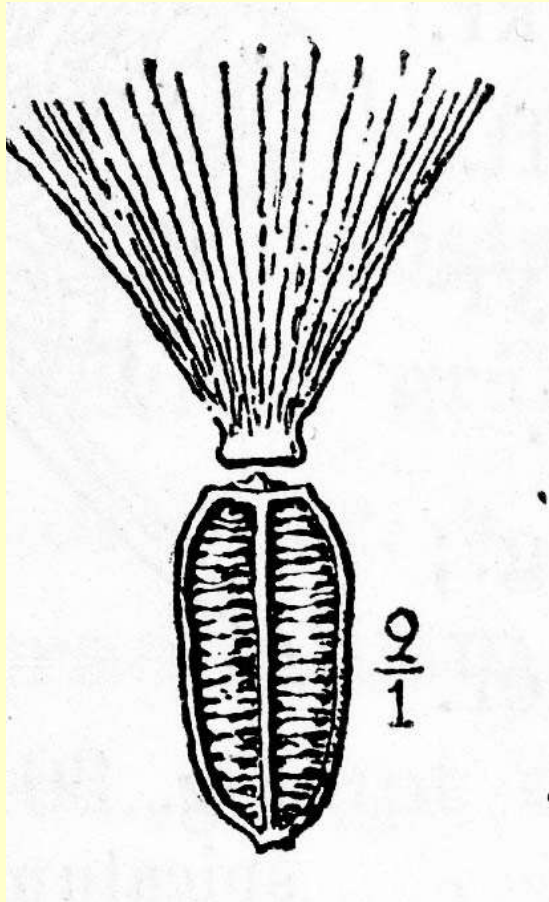
Nybörjarkurs i botanik, första träffen 2023-04-18

- Kommentarer till kursplanen, böcker, lupp-teknik
- Exempel på fall när det behövs lupp
- Exempel på växters byggnad
- Ytterligare detaljer på krukväxter mm: amaryllis, tulpan, pelargon, liksom vitsippa och vårlök
- Slutsatser om vad vi alltid bör titta på
- Hemuppgift

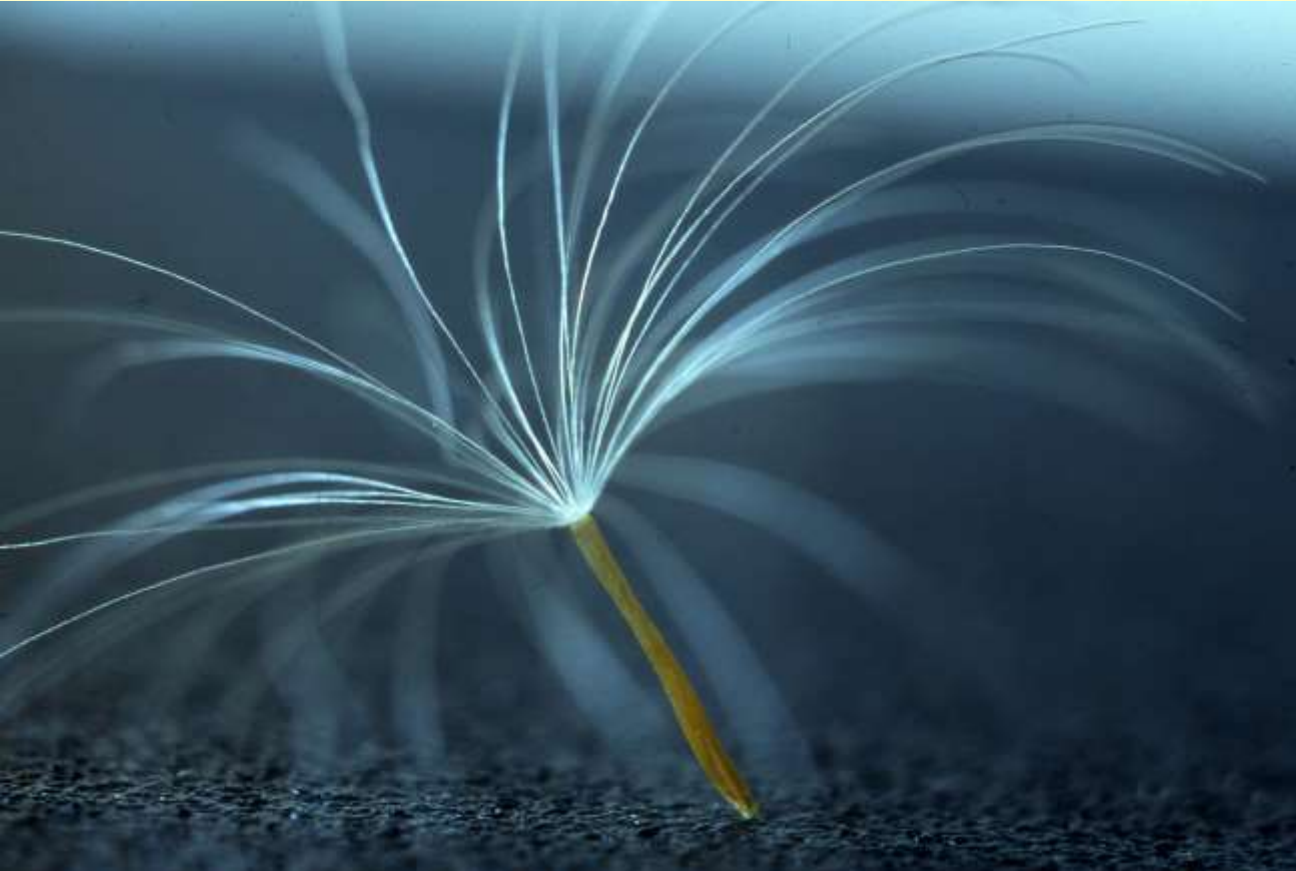
Lupp-behov 1:Tranbär – hårig blomstjälk,
dvärgtranbär - kal

Lupp-behov 2: Korgblommiga växter kan ha olika "fallskärm" för frukten/fröet: Hårpensel eller fjäderpensel.

Hästhov – maskros;
hårpensel

Höstfibbla – ängshaverrot; fjäderpensel

Lupp-behov 3: en del arter *förgätmigej* har utstående krokiga hår på foderbladen, andra har raka hår som ligger platt.

Några exempel på bladformer – och deras ledningsvävnad

- Vi har främst sett hjärtformiga (mer eller mindre), elliptiska och handflikiga.
- Fjädernerviga, handnerviga eller parallelnerviga
- Ibland sammansatta – främst parbladiga

Något hjärtformiga, och fjädernerliga, blad

Elliptiskt och
fjädersnervigt
blad

Elliptiskt och parallelnervigt blad

Handflikigt
och
handnervigt
blad

Parbladigt
blad

Hur bladen är placerade

- Ofta strödda eller motsatta
- Annars t.ex. kransställda eller i rosett vid marken.

Strödda blad

Stipler – små bladliknande strukturer vid bladfästet

- Först ser vi på bomullsplantan, sen på en pelargon

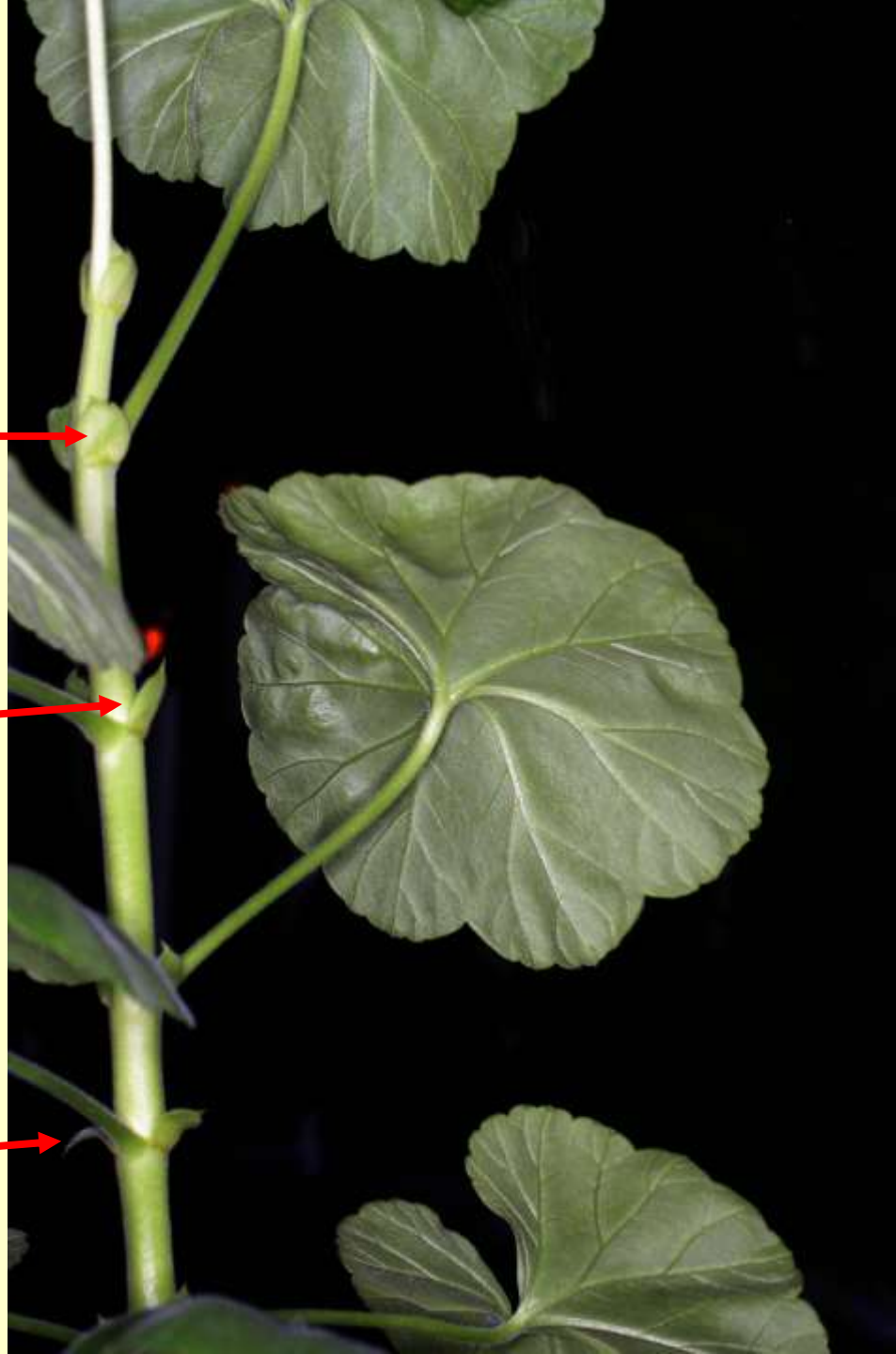
Bomull

Pelargon:

Vid bladfästet på
stammen sitter små
bladliknande
bildningar, *stipler*.

Blommans delar - inifrån

- Pistill (1 eller flera)- honliga organet, med märke, stift (oftast) och fruktämne
- Ståndare – de hanliga organen, producerar pollen
- Hylle – bladen runt blomman, antingen enkelt hylle (kalk) eller färgade kronblad och gröna foderblad
- Vi ser på flera olika exempel

Gloriosa superba

Amaryllis

Blom-
man
från
sidan

Fruktämne

Hylleblad
(kalkblad)

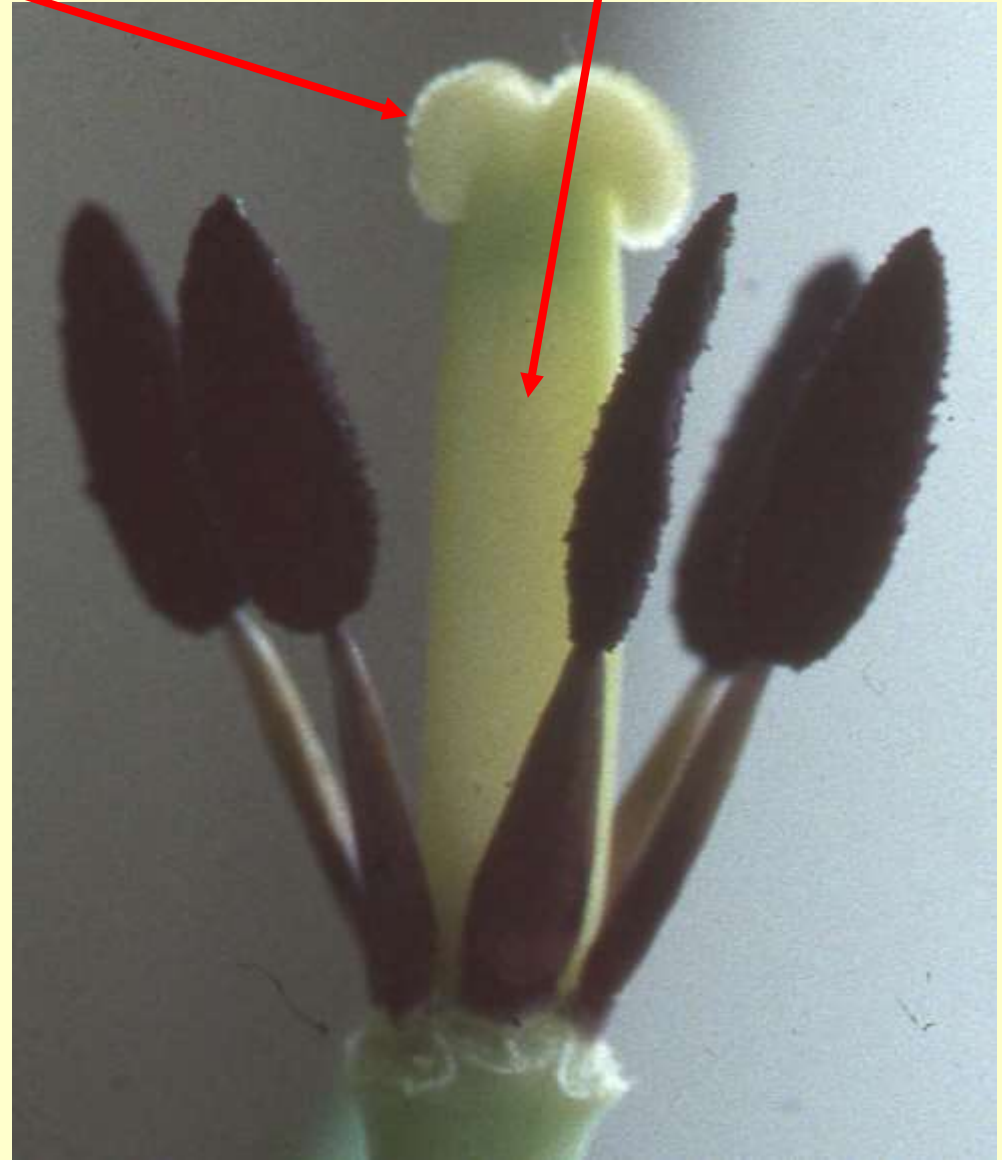
Tulpan

Blomman har sex kalkblad, sex ståndare, en pistill, och hyllet är undersittande

Speciell pistill, inget stift! Märket sitter direkt på fruktämnet.

Vårlök

Vitsippa

Mer
vit-
sippa

Enkelt hylle. Inte alldeles bestämt antal kalkblad (ca 5 – 9 st).Undersittande!

Vitsippans frukter, nötter (från Lindman)

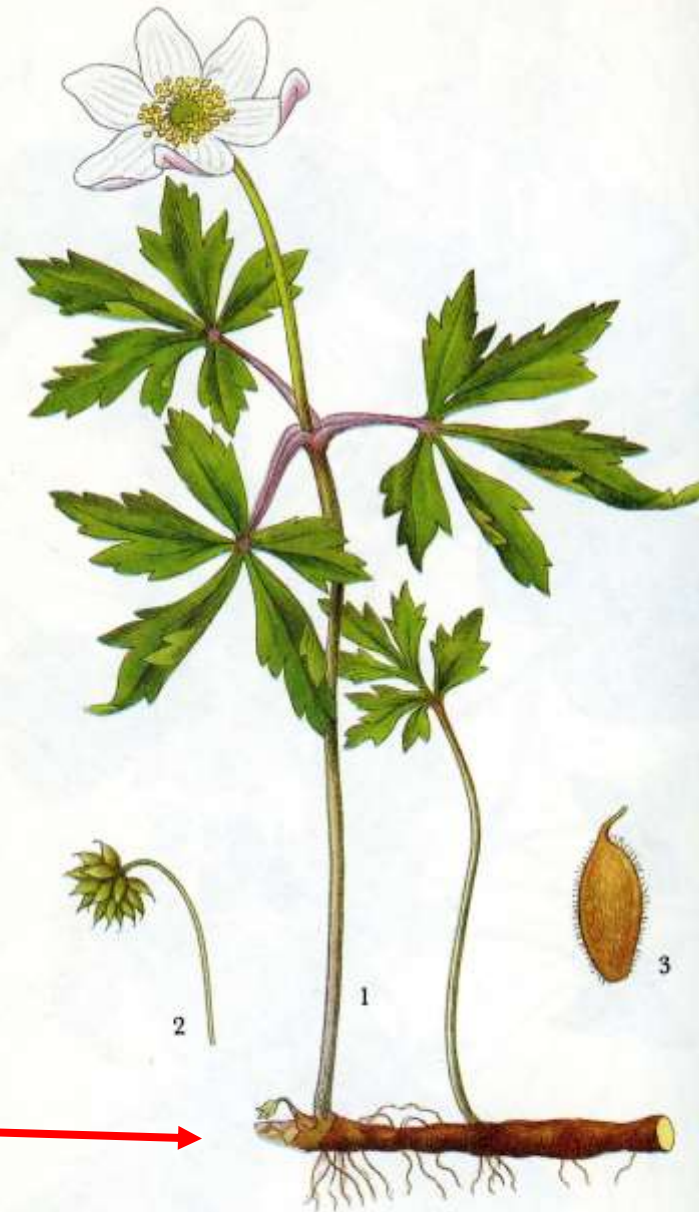

Motsvarande hos
gulsippa

Hela plantan enligt Lindman

Lägg märke till
jordstammen!

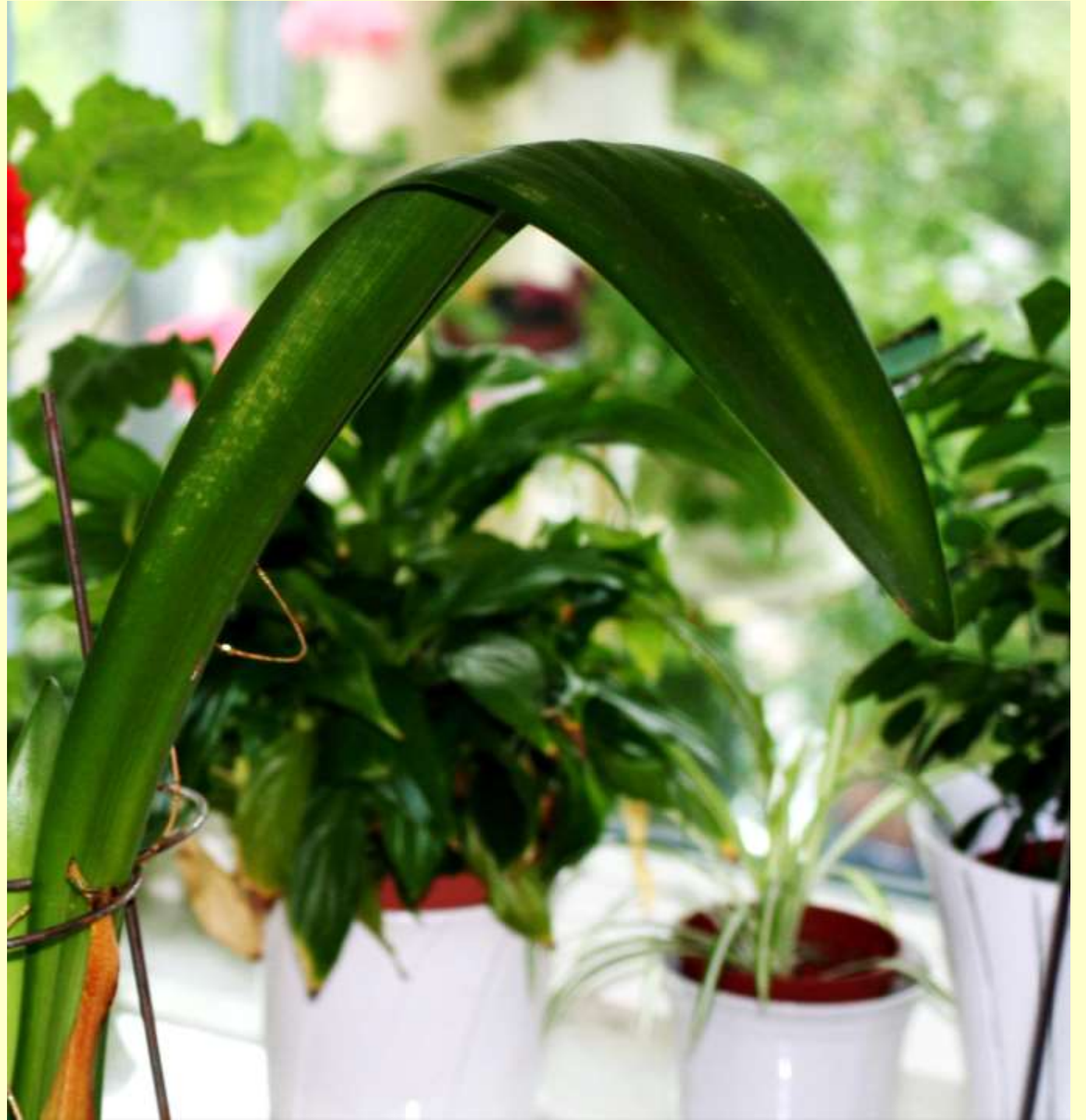
226. VITSIPPA, ANEMONE NEMOROSA L.

Mer om
amaryllis:

Bladen är
parallell-nerviga.

Kanten är slät,
kallas
helbräddad.

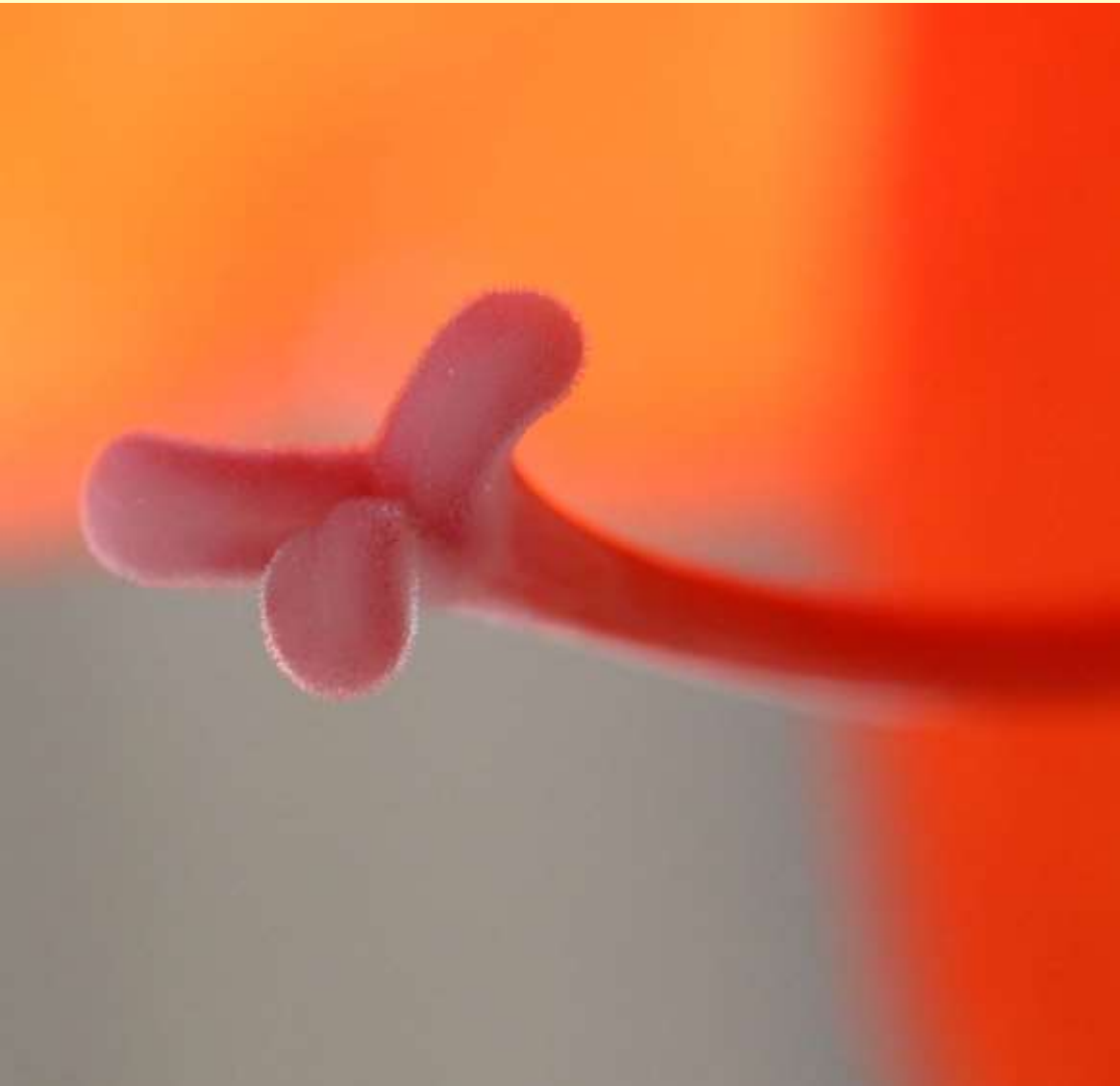
Bladen sitter i
princip i *rosett* vid
basen.

Pistillen, blommans honliga organ. Amaryllisen har en pistill i varje blomma.

Toppen på pistillen, märket. Här ska pollen fastna.

Frukt-
ämnet.
Inuti
detta
utvecklas
fröna.

Mer om tulpan: Bladen sitter utefter stjälken, ett och ett, s.k. *strödda blad*

Mer om pelargon: Bladen sitter *strödda*, har *skaft*, är *naggade* i kanten, *håriga* och *handnerviga*.

Blommorna har både *foderblad* (gröna, yttre) och *kronblad* (färgade, inre), alltså s.k. *dubbelt hylle*.

Pelargonien hör till familjen *näveväxter*. Vi kan se att den vilda arten *midsommarblomster* (skogsnäva) har 5 foderblad och 5 kronblad, samt 10 ståndare, som utvecklas innan pistillen, och sedan vissnar.

Midsommarblomster från sidan, med
foderblad och kronblad

Slutsatser – vad ska vi titta efter på en växt?

- Hur sitter bladen; vid marken eller utefter stjälken (på olika sätt)?
- Har bladen skaft eller ej, finns det stipler?
- Hur är ledningsvävnaden i bladet ("nerverna")?
- Har blomman både foder- och kronblad, eller bara en variant, kalkblad? (Sammantaget kallas alla för hylleblad)
- Hur många ståndare finns det, hur många hylleblad?

Hemuppgift:

- Välj ut en växt (vårblomma eller krukväxt). Beskriv bladens form och placering samt hur blomman är uppbyggd (om möjligt). Använd främst de begrepp som utnyttjas i "Svensk Fältflora".
- Skicka gärna in en bild samt kort beskrivning.
- Till gunnar.bjorndahl@svenskbotanik.se